

**До питання про формування моральної культури
у системі професійної підготовки фахівців
економічного профілю**

С.Б.ТИМОФІЄВА, І.А.ОСТРОВСЬКИЙ, канд. екон. наук
Харківська національна академія міського господарства

Багатоаспектність і багатофункціональність культури і моралі, їх суперечливі визначення зумовили різні підходи дослідників до трактування поняття «моральна культура». Її трактують як позитивний аспект цивілізації, як феномен культури, як цілісне утворення, як самостійне явище, як моральну діяльність. За своєю сутністю моральна культура є складною інтегральною якістю особистості, що обумовлена специфікою професійної діяльності. У її структурі виділяють емоційно-мотиваційний, регулятивний та діяльнісно-практичний компоненти. Моральну культуру розглядають як якісну характеристику морального розвитку, моральної зрілості особистості, високого рівня моральних відносин, які проявляються в культурі моральної свідомості, культурі моральних почуттів та культурі поведінки. Дослідження феномена «моральна культура особистості» становить нерозривну єдність моралі і культури, що фіксується в необхідних для повноцінного життя людини моральних нормах: відповідальності, справедливості, чесності, миролюбності, порядності тощо.

Аналіз компонентів феномена «моральна культура особистості» дає можливість визначити рівні сформованості моральної культури студента: творчий (високий), рефлексивно-пасивний (вище середнього), репродуктивний (середній) і емпіричний (низький).

Критеріальні показники моральної культури особистості: відповідальність за результати економічної діяльності; справедливість у взаємостосунках із суб'єктами економічної діяльності; миролюбність, толерантність у партнерських відносинах; повага людської гідності; порядність у всіх видах бізнесової діяльності. Вони характеризуються ступенем прояву, міцністю, глибиною, повнотою, дієвістю, самостійністю у реалізації моральних знань, умінь, навичок.

Порівняльна ієрархія особистісно-професійних якостей випускників і підприємців установлює зміни, що відбулися в їхній структурі, свідчать про якісні перетворення моральної культури, де домінантне місце займає відповідальність під час здійснення економічної діяльності. Одним із критеріїв оцінки підприємницької діяльності виступає засіб регуляції дій та взаємостосунків з іншими людьми.

Успішність формування моральної культури студентів забезпечують такі умови: використання концепції знаково-контекстного на-

вчання; впровадження діалогічного спілкування професійного спрямування; залучення студентів до пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної і практичної діяльності.

Методика організації навчально-виховної діяльності полягає у здійсненні цілеспрямованого впливу на компоненти моральної культури і передбачає застосування комплексу методів і форм навчально-виховної роботи: дискусія, діалогізація, створення ситуацій морального вибору, етичного оцінювання та співвідношення з відповідними моральними нормами та ін. Найбільш вживаними є різні види ігор: сюжетно-рольові, імітаційні, інтерактивні, ділові, позиційні.

Організація роботи з виховання моральної культури особистості передбачає формування синтезованих знань про моральну культуру, гуманізацію спілкування та взаємин молоді на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студентів; діалогізацію спілкування, розвиток ціннісного ставлення до людини. Основними умовами спілкування, що забезпечують його ефективність, є такі: розуміння, визнання й прийняття іншого як унікальної особистості; формування ядра особистої гідності кожного студента; використання активних форм роботи, які б реалізували мету завдання, оновлений зміст моральних норм.